

LETNO POROČILO 2021
Muzej norosti, Trate

Kazalo

O posebno norem letu	3
Zahvala	4
Predstavitev organizacije	5
1. Osebna izkaznica	5
2. Strateška izhodišča	6
3. Strateška področja in cilji delovanja	7
4. Predstavitev ekipe	8
5. Komunikacijske aktivnosti	9
Pregled dela po strateških področjih.....	10
A. Ohranjanje kulturne dediščine in raziskovanje	10
Pridobili smo dovoljenje za pregled Altweiberwiese, vendar nam raziskav ni uspelo izpeljati.	11
B. Ohranjanje narave in okoljska pravičnost	12
C. Dezinstytucionalizacija in socialna pravičnost	13
D. Kultura in umetnost	15
E. Krepitev skupnosti in razvoj podeželja	17
Mednarodna prepoznavnost in sodelovanje	19
Finančno poročilo	20
Kako se nam lahko pridružite ali podprete Muzej norosti	23

O posebno norem letu

Leto 2021 je bilo za Muzej norosti posebej zahtevno, saj smo v ekipo sprejeli dve delavki, prvi zaposleni, ki pa sta bili primorani delati od doma zaradi omejitev za preprečevanje širitve virusa C-19. Preden smo se spomladi zares lahko vrnili in začeli delati v gradu, smo morali urediti poslovne prostore. Ob vsem tem pa je nad nami visela grožnja, da bomo morali grad Cmurek zapustiti. Saj je direktorica SVZH, ki je upravljalca gradu Cmurek, Muzeju norosti samovoljno in brez utemeljenih razlogov preklicala soglasje o uporabi gradu. Imeli smo srečo, bilo je dovolj ljudi, organizacij in medijev, ki so podprli naše poslanstvo in odgovorne klicali k razumu.

V letu, ko je bilo projektnih aktivnosti res veliko, smo bili bitko za obstoj. In jo vsaj začasno tudi dobili. Dodatno breme je prinesel še vedno neraziskan vlom in uničevalni pohod po gradu Cmurek.

Ekipo Muzeja norosti pa je precej prizadelo tudi zapiranje meja. Od leta 1919 živimo ob državni meji, po letu 2004 smo se začeli navajati, da meje počasi ne bo in da je mogoče prijateljstva in sosedstvo graditi tudi na drugi strani Mure. Leta 2015 so se na mejo vrnili avstrijski policisti in vojaki – da bi preprečili prehod beguncem. Nam so obudili nelagodje ob prečkanju meje. Koronsko leto 2021 je mejo dodatno utrdilo, mejni prehod je bil zaprt. Na mostu so bile zapornice in naši prijatelji in sosedje so bili spet na drugi strani velike meje. Za čezmejno ekipo je to bil dodaten udarec – sporočilo, da meje vendarle so in da je še kako važno, na kateri strani si.

Muzej norosti je odlično ime, ki nas spodbuja in opogumlja, da zmoremo čez najrazličnejše ovire. Da je čas ravno pravšnji za tak muzej, ki ga je treba graditi, da bi ostali pri pameti.

Ker je doma najtežje dobiti pohvalo za prispevek, je bil oktober za nas posebej vesel. Režiser Amir Muratović, ki je ustvaril dokumentarni film Muzej norosti, in profesor Rajko Muršič, ki je Trate raziskoval že v 1990ih in bil praktično prvi, ki je podprl idejo o nastanku našega muzeja, sta na krajevnem prazniku na Zgornji Velki prejela posebno priznanje za prispevek k razvoju kraja in njegove prepoznavnosti.

Zahvala

Muzej norosti se razvija s prizadevnostjo in aktivizmom prostovoljk in prostovoljcev. Ožjo ekipo, ki je vsakodnevno vpeta v aktivnosti, pri uresničevanju poslanstva Muzeja norosti podpirajo, dopolnjujejo in nadgrajujejo prostovoljci in prostovoljke z najrazličnejšimi znanji. Grad je velik in zahteven, izvajamo pester program, iščemo rešitve za aktualne družbene probleme. Zato so tudi dela, ki jih opravljamo raznolika. Npr. pomoč pri čiščenju in vzdrževanju, pomoč pri urejanju in vzdrževanju okolja, pripravi razstavnih prostorov, lektoriranje letaka, zbornika, lektoriranje besedila za razstavo, lektoriranje besedil, ki so jih prispevali člani bralnega krožka, prevodi v angleški jezik, angleška lektura. Pomoč pri upravljanju spletne strani, podpora pri vzpostavljanju in uporabi IT in družbenega omrežja.

Leto 2021 je bilo posebno tudi po tem, da sta se nam pridružili prvi zaposleni delavki: muzejska pedagoginja in socialna delavka.

Zahvala gre tudi strokovnjakinjam in strokovnjakom, ki nas podpirajo pri raziskovanju in predstavljanju vrednosti in pomena našega dela pri odločevalcih.

Občasno nas z brezplačnimi storitvami ali donacijami podprejo tudi podjetja, s katerimi redno sodelujemo.

Ljudje pa nas podpirajo tudi, ko nam namenijo deleža dohodnine in tako omogočijo, da lahko kakšno reč tudi kupimo in tako krepimo zmogljivosti Muzeja norosti.

Iz Muzej norosti se zahvaljujemo vsem, ki ste na različne načine podprli delovanje organizacije in uresničevanje našega poslanstva.

Dodatna zahvala vsem posameznikom in organizacijam, ki ste v letu 2021 Muzej norosti podprle s pismom podpore in utemeljile njegovo vrednost za slovenski in širši evropski prostor.

Muzej norosti ostaja v gradu Cmurek. Skupaj z vami!

Predstavitev organizacije

1. Osebna izkaznica

Zavod Muzej norosti, Trate

Trate 14/c

2213 Zgornja Velka

Telefon: +3861 31 238 877

Spletna stran: www.muzejnorosti.eu

Elektronski naslov: info@muzejnorosti.eu

Muzej norosti ima od leta 2016 status nevladne organizacije, ki deluje v javnem interesu na področju kulture in kulturne dediščine.

Muzej norosti je član Zveze društev Moja Mura in krovne mreže slovenskih nevladnih organizacij CNVOS.

2. Strateška izhodišča

Poslanstvo

Namen Muzej norosti je celovita, tako strokovna kot laična, obravnava fenomena norosti s ciljem njegove pojmovne širitve, reaktualizacije, detabuizacije, dezinstitucionalizacije in rekultivacije. Pri tem sodelujemo tako s slovenskimi organizacijami in ustanovami s tega področja, kot s podobnimi organizacijami in ustanovami po Evropi in svetu.

V Muzeju norosti si s svojimi dejavnostmi prizadevamo za ohranitev in revitalizacijo gradu Cmurek, v katerem je več desetletij deloval Zavod za duševno in živčno bolne Hrastovec – Trate, in tako prispevamo k procesu dezinstitucionalizacije v Sloveniji.

Vizija

Skladno s poslanstvom si v Muzeju norosti prizadevamo vzpostaviti vsebinsko zaokrožen kulturni, strokovni, socialni in turistični center, ki bo vključeval tudi intenzivno delo za oživitev kulturne in naravne dediščine v okolici gradu Cmurek, povezovanje in delovanje lokalne skupnosti ter njenega vključevanja v širšo regijo, ki ob neposredni bližini državne meje vključuje tudi avstrijske kraje. Pri tem spoštujemo načela vzdržnega razvoja in skrbi za ohranitev okolja.

3. Strateška področja in cilji delovanja

Programi in projekti, ki jih je Muzej norosti izvajal v letu 2021, so podpirali pet strateških ciljev:

Ohranjanje kulturne dediščine in raziskovanje: s poznavanjem in ohranjanjem kulturne dediščine prispevati pri graditvi mirne in demokratične družbe ter trajnostnem razvoju in spodbujanju kulturne raznovrstnosti¹. S pomočjo dediščine prispevati h kakovosti življenja in k bolj povezani družbi, pospešiti trajnostni razvoj Slovenije in izboljšati odnos družbe do naše dediščine.²

Ohranjanje narave in okoljska pravičnost: Vsakdo ima v skladu z zakonom pravico do zdravega življenjskega okolja. Ohranjena narava in zdravo okolje omogočata kakovostno življenje sedanjim in prihodnjim generacijam.^{3,4} Mura je zibelka biotske pestrosti in zagotavlja genetsko raznovrstnost. Hkrati predstavlja vir življenja oz. pitne vodne.

Dezinstytucionalizacija in socialna pravičnost: Ljudje z oviranostmi imajo pravico živeti v skupnosti in enako kot drugi odločati ter sprejemati učinkovite in ustrezne ukrepe, ki jim omogočajo polno uživanje te pravice ter polno vključenost v skupnost in sodelovanje v njej.⁴

Kultura in umetnost: krepitev vloge kulture kot povezovalne in združevalne sile v javnem življenju, zagotavljanje kulturni pluralizem, svobodo izražanja in enake možnosti za ustvarjanje.⁵

Krepitev skupnosti in razvoj podeželja: Vsakdo ima dolžnosti do skupnosti, kajti samo v njej je mogoč svoboden in poln razvoj njegove osebnosti.⁶ Krepitev vloge podeželske skupnosti, da postane odporna in uspešna.⁷

Izobraževanje in prenos znanja: Državljska vzgoja, človekove pravice, zagovorništvo in demokratizacija so temeljne vrednote.

Čezmejno sodelovanje: v regiji okoli gradu Cmurek gradi prijateljske odnose, spoštovanje, izmenjavo znanj in izkušenj, skrbeti za sporazumevanje

---

¹ http://www.svetevrope.si/sl/dokumenti_in_publicacije/konvencije/199/

² https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/DEDISCINA/STRAT_KD_2019.pdf

³ <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ODLO1985>

⁴ <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/Zakonodaja-ki-ni-na-PISRS/Kulturna-raznolikost/1c24133420/Konvencija-o-pravicah-invalidov.pdf>

⁵ <https://www.gov.si/novice/2021-09-17-javna-obravnavna-resolucije-o-nacionalnem-programu-za-kulturo-20212028/>

⁶ <https://www.varuh-rs.si/pravni-temelji-cp/ozn-organizacija-zdruzenih-narodov/splosna-deklaracija-clovekovih-pravic/>

⁷ https://ec.europa.eu/regional_policy/sl/newsroom/news/2021/06/30-06-2021-long-term-vision-for-rural-areas-for-stronger-connected-resilient-prosperous-eu-rural-areas

4. Predstavitev ekipe

Ožja ekipa

Sonja Bezjak, direktorica Muzeja norosti, ki v MNT deluje na področjih vodenja in upravljanja organizacije, ohranjanja kulturne dediščine, ohranjanja narave in dezinstitutionalizacije ter socialnega vključevanja.

Darja Farasin, predsednica sveta zavoda, ki v MNT deluje v podporo na področjih vodenja in upravljanja organizacije, ohranjanja kulturne dediščine, ohranjanja narave in dezinstitutionalizacije. Je mentorica študijskih krožkov.

Boris Bezjak, deluje na področju narave in okolja, raziskuje zgodovino gradu Cmurek, je dejaven na področju arheološke dediščine in fosilov, kakor tudi na področju vzdrževanja in načrtovanja obnove gradu.

Monika Bezjak, deluje na področju kulture in umetnosti, prispeva pri urejanju in načrtovanju vzdrževanja, organizaciji dogodkov in krepitvi skupnosti.

Saša Bezjak, deluje na področju kulture in umetnosti, sodeluje pri izvedbi študijskih krožkov.

Jože Žižek, deluje na področju vzdrževanja in obnove, prispeva pri krepitvi skupnosti.

Reinhard Padinger, deluje na področju kulture in umetnosti ter ohranjanja narave in okolja, skrbi za prevode iz slovenskega v nemški jezik in obratno.

Prostovoljci

Metka Lampret, prostovoljka - moderiranje, vodenje bralnega krožka

Nika Logar, prostovoljka - urejanje spletne strani, pomoč pri dr. omrežjih

Andreja Divjak, prostovoljka - pošiljanje obvestilnikov

Andraž Žižek, prostovoljec - IT podpora, svetovanje glede programske in strojne opreme

Tina Mlinarič, prostovoljka - pomoč pri čiščenju, urejanju dokumentacije

Jakica Meško, prostovoljka - pomoč pri čiščenju, urejanju dokumentacije

Janez Zibelnik, prostovoljec - oblikovanje spletne strani

Jakob Vogrinc, prostovoljec - fotografiranje, oblikovanje, snemanje

Izidor Vogrinc, prostovoljec - fotografiranje, oblikovanje, snemanje, pomoč pri čiščenju, popravilih

Zaposleni v letu 2021:

Barbara Kotnik, muzejska pedagoginja

Simona Ratajc, socialna delavka

5. Komunikacijske aktivnosti

V letu 2021 je Muzej norosti pripravil 6 sporočil za javnost. Klipinga si ne moremo privoščiti. Sami smo zasledili 111 medijskih objav o Muzeju norosti in njegovih projektih v tiskanih in elektronskih medijih oziroma v povprečju več kot 9 na mesec.

V letu 2021 je ekipa Muzeja norosti skrbela za upravljanje spletne strani www.muzejnorosti.eu. Stran je zabeležila 6.326 ogledov obiskovalcev (39 % več kot prejšnje leto), ki so se na njej v povprečju zadržali 4 m 10 sec. Stran je zabeležila 4.786 unikatnih obiskovalcev (26 % več kot prejšnje leto).

FB-stran Muzeja norosti je do konca leta 2021 vseh 1.470 ljudi, 1.514 jih sledi strani.

Spletna skupnost se počasi širi, za redno komunikacijo s sledilci skrbimo z raznolikimi objavami, od aktualnih novic do vabil na dogodke.

Muzej norosti je naročnikom na obvestila Muzeja norosti v letu 2021 posredoval 6 obvestilnikov, s katerimi je redno seznanjal s svojimi aktivnostmi.

Omeniti velja tudi, da smo januarja 2021 v gospodinjstva občin Šentilj, Apače in Sveta Ana odposlali letak o Regijskem centru za dezinstitutionalizacijo, ki smo ga ustanovili v sklopu projekta Civic Europe.

Poleti 2021 smo na več turističnih lokacijah in pri gostinskih ponudnikih namestili letak o Muzeju norosti v slovenskem in angleškem jeziku.

Pregled dela po strateških področjih

A. Ohranjanje kulturne dediščine in raziskovanje

1. Aktivnosti za ureditev položaja Muzeja norosti v gradu Cmurek

Januarja 2021 je direktorica SVZH Muzeju norosti preklicala soglasje o uporabi gradu Cmurek, in sicer na neutemeljenih argumentih, da smo poškodovali spomenik in da je grad bil v potresu z epicentrom na Hrvaškem poškodovan do te mere, da ni več varen za uporabo.

Po več mesecih smo z novim vodstvom SVZH dosegli dogovor, da lahko grad uporabljamo tudi v prihodnje. V pripravi je pogodba o uporabi gradu Cmurek.

2. Aktivnosti za pridobivanje sredstev za spomenik grad Cmurek

Aktivno smo si prizadevali pridobiti interventna sredstva za nujna vzdrževalna dela na gradu Cmurek, ki obsegajo: popravilo mostu, popravilo žlebov in ostrešja ter popravilo zunanlega ometa na vzhodni steni.

Na Ministrstvu za kulturo so obljubili, da bodo sredstva za nujna dela zagotovili v letu 2022.

3. Skrb za osnovno vzdrževanje gradu Cmurek

Skrbeli smo za redno vzdrževanje in čiščenje gradu. Čistili smo žlebove, odstranjevali drevesa, ki se zaraščajo v zidovje in so najedala arheološke ostaline gradu.

Počistili smo celotno prvo nadstropje, ki je bilo polno navlake in odpadnega materiala. Očistili smo nekdanjo zobno ambulanto in jo preuredili v skupnostni prostor »Naš plac«.

Skozi vse leto smo zračili prostore, ter s tem preprečevali propadanje zaradi vlage.

Ob prireditvah in obiskih smo redno skrbeli za čiščenje dvorišča, stopnišč, hodnikov, prostorov v drugem nadstropju, ambulantnih prostorov, stranišč v parku in vratarnici.

4. Predstavljanje kulturne dediščine in umetnostno-zgodovinskih vrednot s Cmureka

4.1 Stalne razstave

»Na pečini je zrasel Cmurek« prikazuje stavbni razvoj gradu Cmurek, starejše grafične upodobitve in fotografije.

»Neskončne Trate norosti« predstavlja zgodovino zavoda za duševno in živčno bolne na Tratah.

»Renesansa na Cmureku« je pridobitev iz leta 2021, s katero skušamo obiskovalcem približati pomen in vrednost renesančnih stropov na Cmureku.

4.2 Postavitve (nove) razstave

V sodelovanju z Muzejem za arhitekturo in oblikovanje (MAO) smo postavili razstavo *Romanika na Slovenskem*, s katero smo obeležili 100 letnico rojstva akademika dr. Marijana Zadnikarja, ki se je prvi raziskovalno ukvarjal s Cmurekom.

4.3 Gradivo iz zapuščine nekdanjega zavoda

Na družbenem omrežju smo predstavili praznovanje v nekdanjem zavodu za duševno in živčno bolne na Tratah. Sodelovali smo v akciji *Naprej v preteklost*, ki jo organizirata Skupnost muzejev Slovenije (Slovenian Museum Association) in Služba za premično dediščino in muzeje.

4.4 Priprava nove razstave o norosti

V okviru projekta *Iz institucij k ljudem* (ACF) smo zbirali gradivo in pripravljali novo razstavo o delovanju zavoda na Tratah. Otvoritev predvidena za pomlad 2022.

4.5 Zbiranje pričevanj ljudi, ki so živeli ali še živijo v zavodih za dolgotrajno oskrbo

V okviru projekta *Iz institucij k ljudem* (ACF) smo zbrali 9 pričevanj ljudi, ki so preživeli institucije, med njimi so tudi ljudje, ki so še živeli na Tratah. Zbiranje pričevanje je prispevek k izgradnji dokumentacije muzeja in boljšega razumevanja življenja v takem zavodu, je dopolnitev zbirki pričevanj nekdanjih zaposlenih.

4.6 Arheološke najdbe

Pridobili smo dovoljenje za pregled Altweiberwiese, vendar nam raziskav ni uspelo izpeljati.

B. Ohranjanje narave in okoljska pravičnost

1. Promocijski video

V promocijskem videu smo predstavili razstavo o fosilih in Zgodbo o neustrašnem Miodelucusu (M. Bezjak, 2019) - predstavitev je potekala v akciji Skupnosti muzejev Slovenije (Slovenian Museum Association).

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=Q6EMwAh3fzw>.

2. Slovenjgoriška karavana za Muro

V sodelovanju z Zvezo društev Moja Mura in pisateljico Natašo Kramberger smo organizirali tri javne nastope za podporo zaščiti pitne vode, ki je potekala v sklopu referendumu za vodo (11. 7. 2021). Nastope smo izvedli v istem dnevu na štirih lokacijah: Trate, Sv. Ana, Lenart in Jurovski Dol v regiji, ki je izrazito podeželska in je malo aktivizma. Glasbeni in kulturni program z nagovori v prid zaščiti pitne vode smo izvedli na trgih, kjer smo pričakovali, da bomo dosegli čim več ljudi.

3. Zelena centrala

Obiskali smo Zeleno centralo v Jurovskem Dolu in udeležencem programa Erasmus, študentkam in študentom iz Italije in Slovenije predstavili boje za ohranitev prostotekoče Mure.

4. Festival »Dan za Muro«

V sodelovanju z Društvom za preučevanje rib Slovenije, Zavodom za varstvo narave OE Maribor, Lutra - Inštitut za ohranjanje naravne dediščine in zvezo Moja Mura smo izvedli voden sprehod skozi Živi svet ob reki Muri. Na gradu Cmurek je sledil koncert samospevov vezanih na tematiko o naravi z naslovom MUSICA VIVA.

Z dogodkom smo obeležili tudi 50 let UNESCOVEGA programa MAB – Človek in biosfera.

5. Aktivna podpora prizadevanjem za preprečitev škode na pitni vodi zaradi delovanja kompostarne Ceršak

Začeli smo čezmejno sodelovanje, prevode in obveščanje glede problematike in ogrožanja, ki ima čezmejne vplive. Postavljen je bil načrt za delo v 2022.

6. Podpora pri snemanju dokumentarnega filma RTV Slovenija o Muri

Dokumentarec o degradiranih območjih podonavske regije.

7. Sodelovanje z ZRSVN

Boris vključen v prijavo projekta kot predavatelj za OŠ učitelje o reki Muri, v zameno bo ZRSVN analizirali fosile.

6. Stalne razstave za promocijo narave

»Najprej je bila Mura« o fosilih z nabrežja Mure

»Skrivnostni svet reke Mure« o vseh ribah iz reke Mure

»Od zelenih gladiatorjev do ekoteroristov« o bitki za prostotekočo Muro

C. Dezinstytucionalizacija in socialna pravičnost

Za podporo dezinstytucionalizaciji in socialnem vključevanju smo izvajali aktivnosti v treh projektih:

- Iz institucij k ljudem (Active Citizens Fund)
- Regijski center za dezinstytucionalizacijo (Civic Europe)
- Diff shop (Projekt Saše Bezjak – Muzej sodeloval v raziskovanju in izvedbi delavnic)

Tukaj le na kratko povzemamo glavne aktivnosti.

1. Spletni posvet oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo

Sodelovali smo na spletnem *Posvetu o zaprtih institucijah in deinstitucionalizaciji* (online: <https://www.youtube.com/watch?v=P54o790UfW0>). Dogodek je organiziral Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo (EiKA) Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani kot podporo za ohranitev Muzeja norosti v gradu Cmurek.

2. Promocijski video

S kratkim dokumentarnim filmom *Zadnji graščaki Trat* (L. Mihelj, 2014) smo se predstavili v akciji Skupnosti muzejev Slovenije (Slovenian Museum Association).

Video: <https://youtu.be/qD4F3ssVM8s>

3. Srečanja nevladnih organizacij s področja duševnega zdravja

Maja smo izvedli prvo srečanje z naslovom Vloga NVO-jev v procesu deinstitucionalizacije in uresničevanja človekovih pravic. Udeležilo se ga je okoli 25 predstavnikov, ki so izrazili željo po nadaljnjem sodelovanju.

Septembra smo na pobudo Inštituta RS za socialno varstvo na Fakulteti za socialno delo organizirali *Srečanje NVO: Deinstitucionalizacija v Sloveniji* – organiziran je bil pogovor z EU strokovnjaki za deinstitucionalizacijo: Jan Pfeiffer (Češka), Roberto Mezzina (Italija) in Nic Crosby (Anglija).

4. Konferenca "Alpe Adria Donava mreža za deinstitucionalizacijo"

Junija smo izvedli konferenco, ki smo jo posvetili deinstitucionalizaciji, s poudarkom na naslednjih temah: podeželje, ženske, epidemija, projektomanija. Na konferenci so s predstavitvami nastopili raziskovalci, strokovni sodelavci, ljudje z izkušnjo življenja v instituciji, nevladniki...

Konferenca se je udeležilo prvi dan okoli 70 udeležencev, drugi dan okoli 40 in tretji dan okoli 25.

Uvodni nagovor je imel direktor direktorata za deinstitucionalizacijo iz MDDSZ, sledila je uporabniška skupščina ter okrogla miza z odločevalci. Zbornik povzetkov je objavljen na povezavi: <https://www.muzejnorosti.eu/post/program-in-zbornik-konference-alpe-adria-donava-mre%C5%BEE-za-institucionalizacijo>

Konferenco smo zaključili s spletnim dogodkom, ki sta se ga s prispevkom udeležili tudi predsednica ENIL – European Network of Independent Living in predstavnica financerja Civic Europe.

5. Delo z odločevalci za podporo dezinstucionalizaciji

Udeležili smo se več sestankov na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve, pa tudi na lokalni ravni smo v regiji izvedli več sestankov – tako s predstavniki oblasti, kot tudi z drugimi javnimi službami, ki so zadolžene za delo v skupnosti.

S SVZH smo iskali možnosti za tesnejše sodelovanje.

Izvedli smo tudi več skupščin, kjer smo zagotovili udeležbo različnih deležnikov, med njimi tudi ljudi z oviranostmi.

6. Sodelovanje s probacijsko službo Ministrstva za pravosodje RS

Začeli smo sodelovanje z osebo, ki namesto prestajanja zaporne kazni opravi družbeno koristno delo - ekipa Muzeja norosti je pridobila pomoč pri opravljanju preprostih fizičnih del. Aktivnost je v podporo dezinstucionalizaciji, pomeni pa tudi prispevek k vzdrževanju gradu Cmurek.

7. Ob Svetovnem dnevu človekovih pravic

Na vrtnem zidu in na fasadi gradu smo izobesili velika transparenta z izbranimi členoma iz Deklaracije človekovih pravic. Namen je bil javnost opozoriti na vlogo skupnosti in pravico do življenja v skupnosti.

25. člen

Vsakdo ima pravico do življenjske ravni, ki njemu in njegovi družini omogoča zdravje in blaginjo, vključno s hrano, obleko, bivališčem, zdravstveno oskrbo in potrebnimi socialnimi storitvami ter pravico do varnosti v primeru brezposelnosti, bolezni, invalidnosti, vdovstva, starosti ali druge nezmožnosti pridobivanja sredstev za preživljanje zaradi okoliščin, neodvisnih od njegove volje.

29. člen

Vsakdo ima dolžnosti do skupnosti, kajti samo v njej je mogoč svoboden in poln razvoj njegove osebnosti.

O tem smo obvestili medije. Na Facebooku smo objavili fotografske portrete dijaka Izidorja Vogrinca. Goran je predstavljen v svojem domu s sostanovalcem in rožami, ki mu največ pomenijo. Grozi mu deložacija.

Fotografija: <https://www.facebook.com/norostnameji/photos/pcb.2437868303013440/2437863373013933/>

D. Kultura in umetnost

Krepitev vloge kulture kot povezovalne in združevalne sile v javnem življenju, zagotavlja kulturni pluralizem, svobodo izražanja in enake možnosti za ustvarjanje⁸

1. Študijski krožek: »Prebiranja v Muzeju norosti«

Družili smo se v bralnih krožkih.

Gostili smo pisateljico Natašo Kramberger, z njo smo se pogovarjali o romanu *Nebesa v robidah* in razpravljali o aktivizmu in možnostih razvoja podeželja.

Pogovor o knjigi Slavenke Drakulić: *Dora in minotaver* smo pospremili s predavanjem umetnice in pedagoginje Saše Bezjak *O Picassu in njegovem pomenu za umetnost 20. stoletja*.

Poleg tega smo brale in se pogovarjale o naslednjih delih:

- Tina Pegan: 182 dni : življenje na psihoterapevtskem oddelku
- Tone Partljič Sebastjan in most
- Drago Jančar: Galjot

2. Študijski krožek: *Norost in ustvarjalnost 2.1*

V krožku smo raziskovali prepoznavne elemente gradu in njihovo simboliko: Timpanon - portal s pleteninasto ornamentiko, romanski relief Alegorija jeze, lesen poslikan renesančni strop. Izoblikovali smo primere spominkov, ki bodo v prihodnosti nagovarjali obiskovalce gradu Cmurek.

Izdelke smo predstavili na razstavi v okviru Dneva za Muro.

3. Otvoritev likovne razstave »Diff shop«

V sodelovanju z akademsko slikarko Sašo Bezjak smo otvorili razstavo likovnih del, ki so nastala v osmih ustvarjalnih delavnicah v Muzeju norosti, kot preizkus sodelovanja pedagoginje in socialne delavke pri spodbujanju ustvarjalnosti ljudi z izkušnjo življenja v instituciji. Ob bok delom, ki so jih na gradu Cmurek ustvarili v delavnicah, smo postavili tudi dela uveljavljenih akademskih ustvarjalcev in ljubiteljskih ustvarjalcev. Cilj je bil prikazati ljubezen do ustvarjalnosti in dosežke kreativnega procesa, ne glede na status in predhodno (formalno) znanje oz. izobrazbo.

4. Predstavitve nove zgoščenke benda Nea

V okviru Poletne sobote v Muzeju norosti smo organizirali koncert punk rock skupine Nea, ki je predstavila svoj novi album *Nea (boi nula)*. S tem nadaljujemo pankersko tradicijo Trat.

5. Projekcija kratkega filma

V sklopu prireditve *Norost in ustvarjalnost* smo predstavili film glasbene skupine z naslovom *Nea*, vzpon in palec fenomena.

---

⁸ <https://www.gov.si/novice/2021-09-17-javna-obravnavna-resolucije-o-nacionalnem-programu-za-kulturo-20212028/>

6. *Koncert samospevov*

V okviru dneva za Muro smo v sodelovanju z inštitutom Lutra na gradu Cmurek priredili koncert samospevov, posvečen naravi, z naslovom Musica Viva.

7. *Promocijski video*

Posneli smo kratek video z naslovom Škrat Zwerg z gradu Cmurek. Z njim smo sodelovali v spletni akciji Naprej v preteklost, ki jo organizirata Skupnost muzejev Slovenije in Služba za premično dediščino in muzeje. Video je posnel Izidor Vogrinec, dijak Gimnazije Frana Miklošiča iz Ljutomera. Lik škrata Zwerga je delo dramaturginje Staše Bračič Prah, zaigral ga je Reinhard Padinger.

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=-ulzeFDBpS8>

8. *Kreativnost – otroci*

Z manjšimi akcijami smo spodbujali ustvarjalnost pri otrocih. Navdih za ustvarjanje so otroci iskali ob poslušanju *Zgodbe o neustrašnem Miodelicusu* iz skrivnostnega sveta Mure. Otroci so ob poslušanju zgodbe ilustrirali in drugič slikali na kamne.

9. *Stalna razstava*

»Skladatelji z roba norosti« - razstava o skladateljih klasične glasbe s težavami v duševnem zdravju.

E. Krepitev skupnosti in razvoj podeželja

Eden od večjih izzivov je povezati ljudi v skupnost, spodbuditi več stikov, stkati nova poznanstva. Za doseganje tega cilja, zagotavljamo pester program in skušamo slišati tudi potrebe in interese ljudi.

Med glavne aktivnosti sodijo tiste, ki so potekale v okviru Študijskih krožkov, ki jih financira Andragoški center Slovenije. Več aktivnosti pa smo tudi spodbudili v okviru projekta Regijski center za dezinstucionalizacijo. Aprila smo organizirali srečanje »Pridi na kavo v grad« in se z domačinkami in domačini pogovorili o tem, kakšne aktivnosti bi si želeli. Iz pobude sta nastali dve skupinici, ki se redno srečujeta v gradu.

1. Študijski krožek: *Živimo s kulturno dediščino Cmureka*

V likovnih delavnicah smo ustvarjali z glino, v sodelovanju z umetnico smo ustvarili uhane v obliki tabletk. Nastal je tudi fototabletni portret.

2. Študijski krožek: *Krepitev skupnosti*

Z raznovrstnimi dejavnostmi smo, v okviru epidemioloških ukrepov, tudi letos urejali, pospravljali, pripravljali in se veselili tradicionalnih dogodkov, ki ljudi privabijo v grad in dajo priložnost za spoznavanje, učenje, krepitev dediščinske skupnosti. Naš cilj je skupnosti predstaviti grad Cmurek, s ciljem, da spoznajo enkratnost gradu in prepoznajo pomen njihovega prispevek.

3. *Telovadimo*

Skupina redno tedensko telovadi v gradu. Druženje je tudi priložnost za pogovor, izmenjavo informacij o potrebah, rešitvah, razbremenitvah.

V sodelovanju z VGC Štajerska smo organizirali vodeno vadbo v mesecu septembru.

4. *Kvačkamo*

Skupina žensk se je združila z idejo, da bodo kvačkale in pletle ter izdelke podarile novorojenčkom ali starejšim kot drobno pozornost. Od jeseni so se srečevale v gradu in razvile idejo obdarovanja ter napletle večjo količino copatk.

Decembra so sodelovale v akciji Božiček za en dan in s paketom obdarile izbrano starejšo osebo.

F. Izobraževanje in prenos znanja

Tudi v letu 2021 smo razvijali izobraževalne programe, s ciljem prispevati k ozaveščanju ljudi o pomembnih človekovih in državljskih pravicah. Od aprila do novembra 2021 si je Muzej norosti in njegove razstave ogledalo okoli 600 obiskovalcev.

Osrednje izobraževalno orodje so razstave:

- 1) dezinstitucionalizacija: Neskončne Trate norosti, Skladatelji z roba norosti
- 2) naravovarstvo in okoljevarstvo: Najprej je bila Mura, Skrivnostni svet reke Mure, Od zelenih gladiatorjev do ekoteroristov

Ponujamo raznolike izobraževalne programe, prilagojene različnim ciljnim skupinam.

1. Ekskurzije za študente in dijake v Muzej norosti

V 2021 smo gostili študente Fakultete za socialno delo, Katedra za duševno zdravje in Katedra za proučevanje socialne pravičnosti in vključevanja ter študentke socialne pedagogike iz Pedagoške fakulteta, Univerze v Ljubljani.

Muzej norosti so si ogledali dijaki Srednje gozdarske in lesarske šola Postojna, smer: Zdravstvena nega.

2. Strokovne ekskurzije

Muzej norosti in Regijski center za dezinstitucionalizacijo so si ogledali zaposleni iz različnih strokovnih služb, ki delujejo na področju izvajanja storitev v skupnosti za ljudi z ovirami in zaposleni v nekaterih zavodih.

Obiskala nas je ekipa Muzeja narodne osvoboditve Maribor.

3. Ustvarjalne delavnice

V sodelovanju z akademsko slikarko Sašo Bezjak so od marca do maja potekale likovne delavnice s ciljem raziskati profil kulturnega delavca na področju dezinstitucionalizacije. Delavnic so se udeleževali ljudje, ki sicer nimajo dostopa do kreativnih procesov, ker so vključeni v zavode z dolgotrajno oskrbo. Raziskovali smo tudi možnosti sodelovanja umetnice – pedagoginje in socialne delavke za boljši prenos znanja. Pridobili smo izobraževalni program za delavce na področju dezinstitucionalizacije in program za spodbujanje kreativnosti pri ljudeh, ki niso imeli dostopa do ustvarjanja.

4. Izobraževanje ekipe Muzeja norosti

Ekipa Muzeja norosti je obiskala Muzej narodne osvoboditve Maribor in se seznanila z njihovimi razstavami in izobraževalnimi programi.

Sodelovali smo v izobraževalnem programu Civic Europe in se kot ekipa urili v izboljšanju organizacijskih veščin.

Mednarodna prepoznavnost in sodelovanje

Yale University: Digital Platform on Protest Movements in Central and Eastern Europe, predstavitev aktivnosti Muzeja norosti v bitki za ohranitev prostotekoče Mure. Platforma bo objavljena v 2022.

27th September 2021 Erasmus+ ACCESSCULT Train the trainers event, University of Ljubljana, online Session - Participation of people with disabilities in the cultural heritage discourses; **Sonja Bezjak** presented The Museum of Madness (within the presentation also activities of the RCDI project);

More: The project is led by University of Burgos from Spain in collaboration with partners from Italy, Slovenia, Lithuania, Great Britain and Spain. The University of Ljubljana prepared a virtual train the trainers event and train 10 teachers and researchers that will implement the higher educational module "Accessible Heritage to All" with the students in a 6 months long testing phase and produce new teaching materials.

From 26 to 30 October 2021, Archives of the Commons IV, Archives to Come, Museo Reina Sofia Madrid, Spain

Archives of/in Revolt, Round-table discussion, Coordinated by: Javiera Manzi (Southern Conceptualisms Network)

—Participants: pantxo ramas and Adam Zuliani (Centro di documentazione Oltre il giardino [ex-Ospedale Psichiatrico di Trieste], Italy), Leslie Araneda (Archive of Political Prison - Londres 38, Chile), Emilia Yang (Museum of Memory Against Impunity, Nicaragua), **Sonja Bezjak** (Museum of Madness, Slovenia), and Karolina Gembara (The Archive of Public Protests, Poland).

Finančno poročilo

Zavod Muzej norosti opravlja svojo dejavnost v celoti nepridobitno. V letu 2021 je ustvaril skupaj 73.302,41 EUR prihodkov, in 66.362,08 odhodkov in tako izkazuje dobiček iz poslovanja v višini 6.940,33, kateri je v celoti neobdavčen.

1. SREDSTVA IN OBVEZNOSTI NA DAN 31.12.2021

a) Opredmetena osnovna sredstva

Opredmetena osnovna sredstva so vrednotena po modelu nabavne vrednosti. Osnovna sredstva do vrednosti 500,00 EUR podjetje obravnava kot drobni inventar in ga 100 % odpiše ob predaji v uporabo.

Zavod ima v svojem registru osnovnih sredstev dva računalnika, nabavljena za potrebe novozaposlenih, v skupni knjigovodski vrednosti na dan 31.12.2021 v znesku 1.351,63

Sredstva zavoda je tudi zbirka fotografij (Marjan Gaber) v skupni vrednosti 800,00

b) Denarna sredstva

Sredstva se vodijo na transakcijskem računu Unicredit banke d.d. in gotovina v blagajni.

Na dan 31. 12. 2021 je stanje na TRR 10.331,97 EUR in gotovina v blagajni 89,73 EUR.

c) Kratkoročne terjatve

Med kratkoročnimi terjatvami so odprte terjatve do nosilcev razpisov (*Projekt Regijski center za dezinstucionalizacijo, financer Civic Europe, IN Projekt Iz institucij k ljudem, financer Active Citizens Fund*) v skupni višini 7.662,00, za nakazila na podlagi oddanih poročil o delu.

d) Obveznosti

Kratkoročne obveznosti predstavljajo nezapadle obveznosti do dobavitelje v skupnem znesku 366,80, in nezapadle obveznosti za plače, nadomestila, povračila in prispevke zaposlenih v skupnem znesku 1.167,82 (plača december 2021, plačilo januar 2022).

e) Kapital

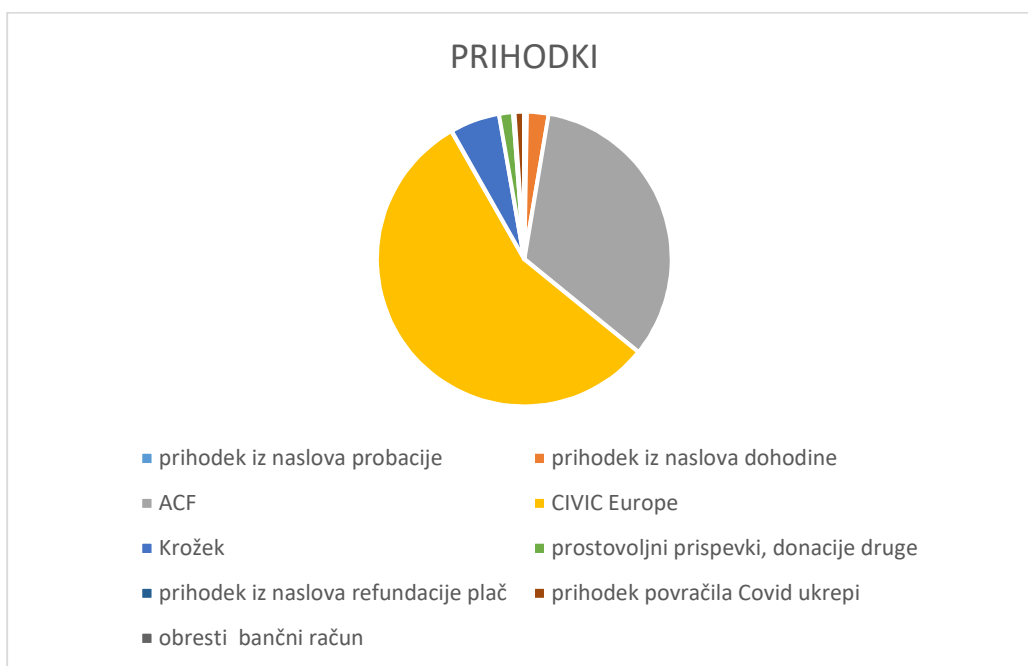
Kapital Zavoda predstavljajo ustanovitvene vloge članov v vrednosti 160,00 EUR in skupni bilančni dobiček v višini 18.681,20, vključno z dobičkom leta 2021 (6.940,33).

2. PRIHODKI IN ODHODKI

Zavod Muzej norosti je v letu 2021 ustvaril za dobrih 66% več prihodkov, kot v letu 2020, in znašajo skupaj 73.302,41 EUR. Stroški znašajo 66.362,08.

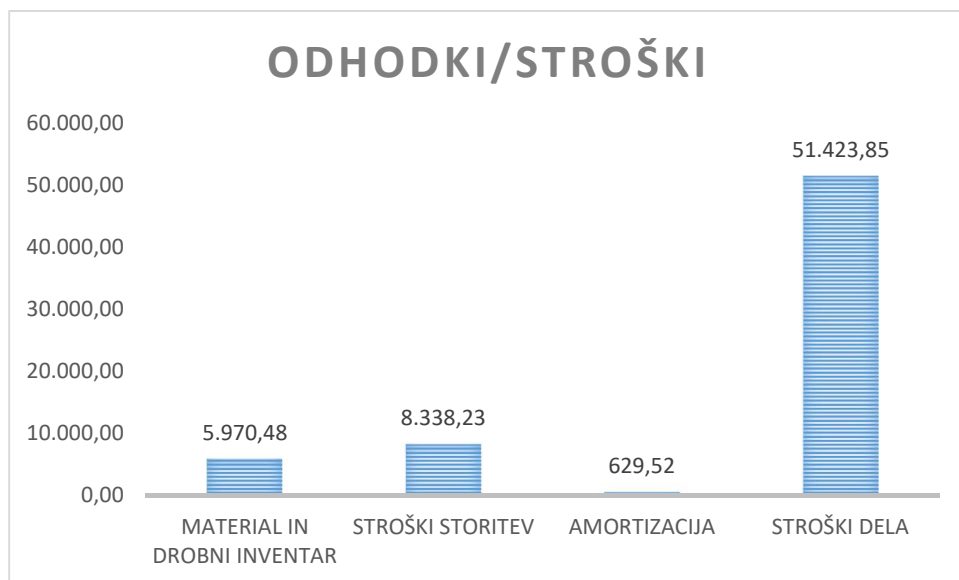
Struktura prihodkov

PRIHODEK	ZNESEK
prihodek iz naslova probacije	188,77
prihodek iz naslova dohodine	1.758,04
ACF	24.354,00
CIVIC Europe	40.975,00
Krožek	4.000,00
prostovoljni prispevki, donacije druge	1.140,00
prihodek iz naslova refundacije plač	92,49
prihodek povračila Covid ukrepi	793,70
obresti bančni račun	0,41
	73.302,41

Struktura ODHODKOV/STROŠKOV

ODHODKI/STROŠKI	ZNESEK
MATERIAL IN DROBNI INVENTAR	5.970,48
STROŠKI STORITEV	8.338,23
AMORTIZACIJA	629,52
STROŠKI DELA	51.423,85
	66.362,08

3. ZAPOSLENI

V letu 2021, preračunano iz ur, je bilo povprečno 1,97 zaposlenih.

Kako se nam lahko pridružite ali podprete Muzej norosti

Muzej norosti gradimo od leta 2013. Brez aktivizma, predanosti, vztrajnosti, borbenosti, bi ne bili, kjer smo danes. Že zdavnaj bi nas odplaknili cinizem, nasprotovanje, nerazumevanje, diskriminacija, krivice, osebna blatenja, neenaka obravnava, nedelujoča infrastruktura... Ampak prav ti izzivi so v središču našega delovanja in skrbi za uresničevanje demokratične družbe in boljšega življenja za vse v skupnosti in širše.

Postanite naš prostovoljec ali prostovoljka

V Muzeju norosti raziskujemo, zbiramo, predstavljamo, ustvarjamo, načrtujemo, nastopamo, čistimo, popravljamo, vodimo, prevajamo, povezujemo, beremo, obrezujemo, se družimo... Veseli bomo vašega sodelovanja. Pišite nam ali nas pokličite!

Namenite 1 % dohodnine Zavodu Muzej norosti, Trate

Vabimo vas, da našo predanost, skrb in znanje, ki ga kot prostovoljci vlagamo za skupno dobro, nagradite tako, da našemu zavodu namenite 1 % davka od vaše dohodnine (v nasprotnem primeru bo ta delež sicer ostal državnemu proračunu).

Donacije

Podprete nas lahko tudi z donacijo ali brezplačno storitvijo, ki bo prispevala k uresničevanju našega poslanstva.

Partnerstva

Če z nami delite vrednote, če ocenjujete, da lahko skupaj rešimo kak konkreten problem ali naredimo vsaj manjši korak v smeri spremembe na boljše, nas povabite k sodelovanju. Želimo si novih partnerstev.